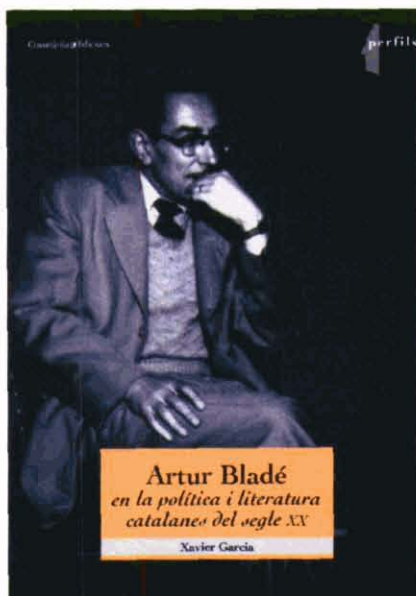

L'aparador bibliogràfic del CETA

Artur Bladé en la política i literatura catalanes del s. XX

Xavier Garcia
Cossetània (Perfils, 8)
Tarragona, 2009
124 pàgines.

No és el primer cop que, en aquesta secció, ens ocupem d'una obra d'en Xavier Garcia, no ho és pas. Recordem si més no aquells dos reculls d'entrevistes, "Homenots del Sud", que ja al seu dia foren comentats. Una felix iniciativa aquella, tenint en compte que moltes vegades voldríem conservar així, reunits en un sol volum, treballs que en el seu moment ens interessaren i que, en aparèixer sovint esparsos en diferents publicacions, acabem, inevitablement, per perdre.

Avui Xavier Garcia, el nostre veí, el nostre amic... creiem poder anomenar-lo així, ja que, empès per l'atracció que de sempre ha experimentat envers les nostres

terres meridionals, ha traslladat felicitment la seva residència a un dels nostres pobles, Orta de Sant Joan... s'ocupa amb més profunditat i de manera més extensa d'un d'aquests "homenots". D'un gran home, l'escriptor Artur Bladé, fill de Benissanet, de la Ribera d'Ebre. De fet ho feu així ja en una altra ocasió, en "El meu Artur Bladé", que una editorial tarragonina publicà l'any 1996. La coneixença que es produí un dia ja llunyà, la trobada tal volta fortuïta, deixà pas al diàleg intergeneracional i a l'amistat, una amistat molt assemblada, potser, a la relació del mestre amb el deixeble, un mestratge que el mateix Xavier Garcia ha reconegut a bastament. I que ara, desaparegut Bladé fa ja molts anys, el duu a apropar-se-li un cop més en el record, a evocar la seva figura i el que significà.

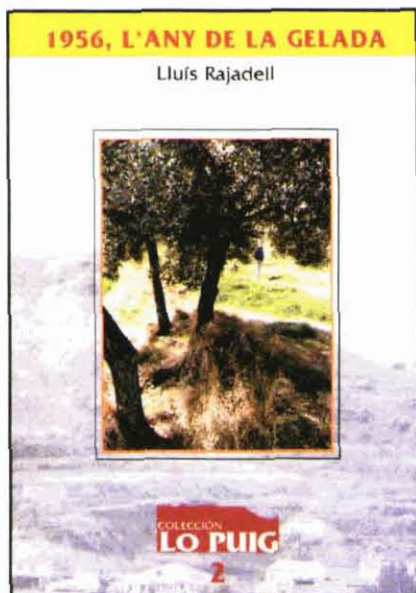
I ho fa en aquest llibre recentment aparegut. Assaig o biografia, de què podem parlar? Sembla difícil pronunciar-se i potser tant se val; en qualsevol cas ambdós gèneres hi són presents en estreta simbiosi per presentar-nos aquell noiet que, nascut a la vora del gran riu l'any 1907, perdé un dia, ja deixada enrera la infantesa (la "noiesa", com ell deia), la seva particular Arcàdia. República, Guerra Civil, els camins amargs de l'exili, res no li fou estalviat, la por, l'angoixa, la incertesa en enfrontar l'avenir, foren les seves constants, França i Mèxic el veurién passar, sempre esperant el dia del retorn. Sense defallir. La vida, com a tantes altres persones del seu temps o la seva generació, no se li mostrà doncs fàcil ni planera, però de forma paradoxal, de tota aquesta dissort, del record de la terra llunyana, de l'encoratjament

dels amics, n'eixiria una gran obra literària. Ell mateix ho va reconèixer, són les seves paraules, recordem-les: "Jo no n'hauria escrit cap de llibre, segurament, sense l'exili".

Els escriví tanmateix, "L'edat d'or", "L'exiliada", les seves biografies i obres de divulgació històrica, tot és ací i podem gaudir-ne. I no solament això, sinó que sabé passar la torxa a les generacions més joves. Avui la seva vàlua és reconeguda de tothom, la seva prosa és considerada una de les més belles de la literatura catalana del passat segle, són molts els que serveixen amb respecte, gairebé amb reverència, la seva memòria, entre els quals Xavier Garcia, que tot just acaba d'oferir-nos aquest magnífic estudi. Un llibre, gosariem dir-ho, escrit no tan sols des del coneixement, sinó també des de l'afecte, des de l'admiració i l'enyor. Un llibre que farà que també nosaltres coneguem una mica millor, amb la seva grandesa i les seves febleses tan humanes, un dels personatges catalans més remarcables de la darrera centúria.

La maltempsada fou gran, la diàspora dels derrotats nombrosa, molts varen morir a l'exili. Bladé no, Bladé va retornar, retornà a una Catalunya que potser ja no era ben bé la seva, però retornà a les arrels, a aquestes, les nostres terres ebreques. Ho sabíem, ho sabem; i aquest llibre ens en parla. Una obra excel·lent. Per la qual cosa, Xavier, vull no tan sols felicitar-te, sinó també fer-te present, en nom de tots nosaltres, els teus lectors, la nostra gratitud. De veritat, moltes gràcies.

Neus Pallarès Casals

1956, l'any de la gelada

Lluís Rajadell
Pròleg de Pedro Rújula
Asociación Cultural Repavalde (Lo Puig, 2)
Teruel, 2007
91 pàgines.

Fa ja més de cinquanta anys dels fets que se'ns narren en aquest llibre. Cinquanta anys, tots ho sabem, són molts en la vida d'una persona i, encara que pugui no semblar-nos-ho, ho són també en la d'una comunitat. Almenys els suficients per a que tot evolucioni al nostre entorn. Potser no al mateix ritme vertiginós que a les grans urbs, però també les petites poblacions canvien.

Pensem-hi si més no, pensem en com eren les nostres terres i els seus petits nuclis fa mig segle. Aquesta obra ens en parla, i ho fa prenent com a eix quelcom que vingué a fer trontollar l'existència tota dels nostres pares, dels avis, de tots aquells, grans o menuts, que habitaven llavors aquestes contrades. De sobte tot fou diferent al seu entorn.

Aquest fet és, fou, la gelada del febrer de 1956, una malvestat que es va abatre damunt nostre durant un mes sencer, tres onades successives d'aire siberià

amb temperatures que arribaren als -17° i que foren prou (prou i massa) per destruir l'única veritadera riquesa de que gaudien aquells camperols, l'olivar.

El llibre ens parla bàsicament de la comarca del Matarranya, però les explicacions que ens dóna i les conclusions a que s'arriba poden aplicar-se perfectament a la nostra Terra Alta; terres veïnes, germanes, separades tan sols per una artificial divisió administrativa. Terres llavors, com tantes altres, estancades en una economia de subsistència que ja en aquells moments començava a revelar-se com a obsoleta i sense futur, una economia que es recolzava principalment i, gosàriem dir-ho, únicament, en l'oli. Olivars pertot, així havia estat generació rera generació, i tot feia preveure que així continuaria. La mecanització de l'agricultura no havia arribat encara o s'iniciava de manera molt tímida. Rajadell ens diu que, en aquelles dates, a Vall-de-roures hi havien tan sols quatre tractors.

Damunt de tot allò, damunt d'un panorama si no de misèria sí d'estretors, s'hi abaté la gelada, una gelada que significà la mort de l'olivar. Era la fi de tot un món, colpí tothom, jornalers, mitgers, petits propietaris. Fins i tot altres sectors de la població serien arrossegats per aquella circumstància; a tall d'anècdota, la modista que va veure anul·lades totes les comandes que tenia per a la primavera, vestits nous per a noies i dones deleroses de lluir; o l'estudiant que, en no poder ja la seva família fer-se càrrec de la despesa que significava la seva estada a ciutat, es veié gairebé abocat a renunciar als seus projectes i tornar al poble.

La vida canvià per a molts en aquells dies ja llunyans, la maltempsada colpí tothom. S'imposava trobar solucions, nous camins. Un ho fou l'emigració, els nostres pobles patiren llavors la més forta onada emigratòria de

tot el segle. Un altre fou la diversificació dels conreus (s'apostà per la vinya, per l'ametller...) Fins i tot començaren a sorgir les granges, molts recordem com, després d'aquells dies malastrucs, començaren a aparèixer arreu aviram, conills, porcs... La lliçó havia estat ben apresada, la diversificació i la mecanització es revelaren com a necessàries, més encara, com a vitals.

Avui, tot recurrent aquestes contrades, podem veure encara les cicatrius d'aquells esdeveniments, poderoses soques d'olivera, oliveres centenàries, mil·lenàries gairebé, que hagueren de ser tallades fa mig segle; al seu voltant els pollissos han crescut ja, formant nous arbres. El futur. Un futur que en aquells moments semblava incert, molt incert.

Mig segle ja, els nostres pobles no són el que eren llavors, ben poc hi tenen a veure. Queda la memòria dels grans. Una memòria que Rajadell ha recollit, que ens oferí en commemorar-se l'efemèride, unes pàgines escrites amb la seva prosa amena, fluida, que es llegeixen amb interès creixent. En elles podem copsar el que s'esdevingué, qui fórem no fa pas tants anys Unes pàgines per a la meditació. Cal conèixer-les.

Neus Pallarès Casals